

Atf/Cite: Uyanık, H. (2023). Kentin kurgusal mekân olarak rekreatif yeşil alanlar ve parklar üzerine sosyolojik bir araştırma: Konya örneği. *İctimaiyat*, 7(2), ss. 488-505.

Sosyal Bilimler Dergisi | Journal of Social Sciences
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ictimaiyat>

Başvuru / Recieved:
27 / 07 / 2023

Kabul / Accepted
06 / 09 / 2023

DOI: [10.33709/ictimaiyat.1331973](https://doi.org/10.33709/ictimaiyat.1331973)

Kentin Kurgusal Mekânları Olarak Rekreatif Yeşil Alanlar ve Parklar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Konya Örneği¹

A Sociological Research On Recreative Green Areas And Parks As Fictional Spaces of The City: The Case Of Konya

Hale Nur Uyanık ^a

Öz

Bu çalışma, kent içerisinde yaşamını sürdüren bireylerin, gündelik hayatlarında zamanlarını değerlendirmek üzere kent mekanları olarak yeşil alanların (park, bahçe, rekreasyon gibi) kullanımına yönelik sosyolojik nedenleri ortaya koymayı amaçlayan bir araştırmadır. Herhangi bir toplumun kent kimliğini, kentin insan üzerinde yaratmış olduğu etkiyi anlama açısından kentin mekânları ve bu mekânlar içerisinde yapılan pratikleri ve eylemleri sosyolojik muhayyile çerçevesinde değerlendirmek önemlidir. Bireylerin yaşamış oldukları kent içerisinde bulunan mekânlar ile kurdukları ilişkiyi ortaya koymak bizlere o kentin içerisinde yaşayan insanların gündelik yaşam pratiklerini anlamak o kentin tarihsel serüveni hakkında malumat verir. Bu çalışmada kent parklarının, yeşil alanların bir diğer görevi olan "toplumsal etkileşim" sürecine nasıl bir etki sağladığı üzerinde durulmuştur. Çalışmada örnek olarak incelenen şehir olan Konya kentinde yer alan belediyelere ait parkların işlevi ve parkların kentsel mekânların bir parçası olarak süreç içerisinde kazandırdığı sosyalleşme etkisi üzerinde değerlendirmelerde bulunulmuştur. Çalışmada Konya halkı özelinde parkları ve yeşil alanları neden tercih ettikleri, belediyenin yaptığı tematik unsurlar taşıyan mekânlara yönelime dair görüşmeler yapılarak ideal kent bağlamında doğa içerisinde inşa edilen bu tarz mekânların tercihlerinin nedenleri ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Kent ve mekân, Parklar ve yeşil alanlar, Rekreasyon, Boş zaman kültürü.

Abstract

This study is a research that aims to reveal the sociological reasons for the use of green spaces (such as parks, gardens, recreation) as urban spaces in order to evaluate the time of individuals living in the city in their daily lives. It is important to evaluate the urban spaces and the practices and actions in these spaces within the framework of sociological imagination in terms of understanding the urban identity of any society and the effect of the city on people. Revealing the relationship that individuals have with the places in the city they live in gives us information about the historical adventure of that city, understanding the daily life practices of the people living in that city. In this study, it is emphasized how urban parks affect the "social interaction" process, which is another task of green spaces. In the study, evaluations were made on the function of the parks belonging to the municipalities in the city of Konya, which is examined as an example, and the socialization effect that the parks gain in the process as a part of the urban spaces. In the study, the reasons for the preference of such places built in nature in the context of the ideal city were revealed by conducting interviews about why the people of Konya prefer parks and green areas, and the orientation to the places with thematic elements made by the municipality.

Keywords

City and place, Parks and green space, Recreation, Leisure culture.

¹ Bu çalışma Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji ABD'da 2016 yılında Doç. Dr. Mehmet Ali Aydemir'in danışmanlığında hazırlanmış olan "Yeni Kent Kurgusunda Rekreatif Yeşil Alanlar ve Parklar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma" isimli Yüksek Lisans tezinin verileri ile hazırlanmıştır.

^a Dr. Öğr. Üyesi., İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyoloji Bölümü. Konya/Türkiye. Email: hale.27.nur@gmail.com
(Sorumlu Yazar/Corresponding author)

Bu makale Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License ile lisanslanmıştır.

İctimaiyat Dergisi, lisanslama politikası ile telif hakkının ve kullanıcı haklarının açık olmasını sağlar. Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanır. / Journal of İctimaiyat Magazine ensures that copyright and user rights are open with its licensing policy. Author(s) publishing with the journal retain(s) the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

1. Giriş

Sanayileşme ile ortaya çıkan kentleşme olgusuyla kentler belediyeler aracılığıyla kamusal alana hizmet amaçlı olarak, kent içerisinde yaşayan halka “doğa ile iç içe olma” anlayışı çerçevesinde kamusal alana kazandırdıkları park, bahçeler ve belli temaları barındıran yeşil alanları halkın tüketim alanına kazandırmışlardır. Kent içerisinde yaşamını idame ettiren insanlara toplumsal etkileşim, sosyalleşme ve fiziksel aktive yapma alanları olarak bu mekânları dizayn etme çalışmaları hız kazanmıştır. Kentsel bir hizmet olarak halka sunulan bu mekânlar, kent içerisinde yaşayan insanlara doğa ile baş başa olma vaadi sunarak kırsal alanın sağlamış olduğu doğallığı, yeşil alanların sağladığı huzur ve doğaya ait zaman geçirme hissini ortaya çıkarma amacı ile planlanmışlardır.

Kent içerisinde dizayn edilen parklar, yeşil alanlar, mesire yerleri kamuya açık, halka hizmet sağlama anlayışı ile belli teknik, ölçü, planlama ve temalar üzerinden kamusal alan olarak zaman değerlendirme alanları olarak sunulurlar. Burada değerlendirilen zaman içerisinde de inşa edilen mekânlara uygun eylemler kendi kendini üretir. Yani parklarda planlanan ve kurgulanan fiziki koşullar içerisinde bireyin eylemleri ve algısı da belirlenen sınırlar dahilinde ilerleme göstermektedir. Çevre ve kent ilişkisini oluşturan bu rekreatif mekanlarda boş zamanların nasıl değerlendirildiği, modern tüketim toplumunda bu gibi mekanlara olan ihtiyaçların artma sebebi bu çalışma konusu dahilindedir.

Çalışmada örnek olarak incelenen Konya kentinin rekreatif yeşil alanlarının, insanların etkileşim ve sosyalleşme çerçevesinde, mekânsal olarak katkısı, bu katkının diğer rekreasyon alanlarından farklı olarak yeşil alanların boş zaman değerlendirme açısından farklılıkları ve önemi, modern kent planlamacılığı açısından da toplumsal estetik ve rahatlık duygularının belirlenmesine katkısı, rekreasyonel boş zaman değerlendirme, etkileşim içinde bulunma ve modern şehir hayatında bir nebze de olsa insan ve insan ilişkilerinin şekillendirilmesi üzerindeki etkisi ve bu alanları kullananlara sağladığı rahatlık, huzur, güven ve estetik kaygılarını tatmin etme noktasındaki görevlerinin ne düzeyde olduğunu tespit etme araştırmanın konusu çerçevesinde ele alınmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı kapsamında bireyselleşmiş ve atomize olmuş kent hayatı içinde koşuşturma, stres ve yüksek tempo içerisinde olan bireylerin “rahatlama” ve “kafa dağıtma”, “dinlenme” gibi kavramlar çerçevesinde mekân tüketimi ve boş zaman değerlendirilmesi arasındaki ilişkinin gündelik hayatta insanların sosyalleşmelerinde etkisinin nasıl olduğunu ortaya koymak amaçlanmaktadır. Bu çalışmanın bir diğer amacı rekreasyonel faaliyet gösteren (park, bahçe, mesire yerleri, açık alan, gezi mekânları vs.) mekânların insanların gündelik hayattaki etkileşim ve sosyalleşme amaçlarına uygun hizmette bulunup bulunmadığını tespit etmektir. Bu gibi kamusal mekânların gündelik hayatta insanların sosyalleşme ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılama işlevinde bireyleri ne kadar tatmin edip etmediği, bireye neler kattığı yani mekânsal işlevselliğin birey üzerindeki etkisini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Evreni

Bu çalışmanın kapsamında Konya'nın rekreatif mekânsal yüzleri olarak Kanyon Parkı, Olimpiyat Parkı, Hadimi Karaaslan Parkı, Kelebekler Vadisi ve Türk Yıldızları Parkı kent içerisinde yer alan mekânların, halka ne gibi toplumsal etkileşim imkanları sunduğunu ortaya koymak adına bu parklar ile sınırlandırılan mekanlar üzerinden ele alınmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada kullanılan yöntem, nitel araştırma yöntemidir. Belirlenen mekânlar içerisinde parklara giden ziyaretçilere görüşme tekniği ile sorular sorularak rekreatif mekânların onlarda ne gibi izlenimler yarattığı görüşme esnasında sorulan sorularla tespit edilmiştir. Araştırmanın görüşme soruları yaş, eğitim durumu, gelir durumu, meslek ve nereli oldukları gibi demografik soruların yanında çalışmanın ana temasını kapsayan, 5 ana başlık ve her ana başlık altında 3'er alt başlıklar olacak şekilde görüşme soruları ile araştırma şekillenmiştir. Görüşme esnasında görüşmecilerin söyledikleri kayıt altına alınıp aktarılmıştır. Araştırmanın yorumlanma ve çözümlenmesi bu görüşmeler ışığında yapılmıştır. Tez 2020 yılından önce yapılmış bir çalışma olmasından dolayı etik kurulu raporu gerekliliği kapsamında yer almamaktadır.

Araştırmanın Örnekleme

Çalışma kapsamında sorulan sorular rastlantısal olarak seçilen görüşmeci ile yapılmıştır. Toplamda 25 kişi ile yapılan görüşmenin 13'ünü kadın 12'si erkek görüşmeci olmaktadır.

2. İdeal Kent Kurgusu ve Rekreasyon İlişkisi

İdeal kent tasavvuru, sanayileşmenin getirileri doğrultusunda ilerleme gösteren ve içerisinde rasyonelite, planlanabilirlik ve ölçülebilirlik saç ayağına dayandırılan kriterler üzerinden şekillenen yeni bir kent oluşumudur. Kapitalizmin dayattıkları noktasında şehirler, tüketilen cazibe merkezleri olma noktasında mekânsal üretimlere hız vererek kamusal alan içerisinde bunu pazarlayarak belli çıkarlar elde etme süreci içerisinde var olmaya çalışmıştır. R. Sennet, "Gözün Vicdanı" eserinde bu durumu dünyevi bir toplumda kutsal bir sığınak yaratmanın kültürel zorluğu olarak adlandırır (Sennet, 1999: s.43). Bu kutsal sığınaklar, yapılandırılan mekânlar aracılığıyla belli gelir getirisi politikası üzerinden halka sunulmuştur. Aydemir'in "Süper Kent: Hipergerçekliğin Kent Mitozu" adlı çalışmasında da belirtmiş olduğu gibi kapitalist kentsel ütopyalar ya da yeni kent tasarımları, gerek insani yaşama biçimlerini gerekse kentin yeni çehresini tasarladığı için önemlidir. Bu tasarımlarda kendini belirginleştiren aktör olarak tüketime cezbedilmiş insan ve onu ayartan unsurlarda mekânlar olarak görülür (Aydemir, 2012: s.577).

Kent, modernleşmenin ve toplumda yer alan bütün kurumları içinde barındıran somut bir gösterge olmasından dolayı, kent içerisinde üretilen mekânlar belli bir ekonomik oluşum ve artı ürün oluşturmasından dolayı yeni kent kurgusu temeli bir "planlama" zeminine oturtur. Bu planlama ekonomistler, siyasi iktidarlar, şehir planlamacıları, mimarlar ve mühendislerin elleriyle ideal hale getirilir ve pazara sunulur. Bu kentsel planlama içerisinde bütüncül bir yaklaşımın var olduğunu gösterir. Yani bunun anlamı şudur: ekonomik, toplumsal, kültürel ve çevreye ilişkin konularda çözüm arayışı içinde olmalıdır. Bu kapsamda, süreçte önemli rol oynamakta olan çevre bilimsel (ekolojik) etmenleri planlama sürecinde etkin ve etkili rol oynamaktadır. Yapılan tasarımlar, belli temalara vurgu, akışkanlık, haz ve konforun öncelikli kılınması açısından önem taşır.

Modernleşmenin dayattığı ideal kent tasavvuru böylelikle içerisinde yaşayan halkın özelliklerini değil belli bir kesimin ütopyasını yansıtan alanlar olarak karşımıza çıkar. Akın'a göre oluşturulan bu ütopyalar teoride geliştirilmiş olsa bile pratikte başarısızlığa maruz kalır. Her şeyin planlandığı ve düzenlendiği, yeryüzünde cennet yaratma gayesi insanın var oluşundan gelen doğallığın yıkılmasının sebebi demektir (2012: s.280). İdeal kent kurgusu genel olarak belli ekonomik tabanda, sosyalleşme ve kültürel değişim sağlaması yönünden mekânsal farklılaşma ve

fazlalaşmaya doğru bir eğilim gösterir. Yeni kent kurgusu ve bunların sonucunda ortaya çıkan mekânsal yüzler, rekreasyonel zemin üzerinden boş zaman kavramı, mekân-insan ilişkisi ve sosyalleşme süreci perspektifinden ele alınarak bu çalışmasının kapsamında Konya kenti üzerinden incelenmiştir (Uyanık, 2016: 2).

3. Rekreasyon Mekânlarının Kentle Bütünleşmesi

Kentlerin günümüzde insanların hazlarına hitap etme sürecinde izlediği yol rekreasyonel alanların gelişmesine yol açmış olan en büyük etkidir. Günümüzün modern insanı ve sosyal gruplar artık hem fiziksel hem ruhsal hem de mental yönden sağlıklı bir hayat sürmek için rekreatif alanları ve çeşitli aktiviteler gerçekleştirebilecekleri yeşil alanlar ve parkları tercih ediyorlar. Böylece, kentsel yeşil alanların nitelik ve nicelik bakımından yayılması kentler için bir önem teşkil ediyor. Kentin, kırsal alandan en belirgin şekilde ayrılmasında parklar belirleyici bir rol oynuyor, çünkü kırsal alanda doğa gündelik hayatın bir parçası iken kentin sistemli modern yapısında doğa kendine belirli ve sınırlı bir alanda yer edinmiştir. Bundan dolayıdır ki çeşitli eylemler, aktiviteler kendine parkta yer bulmuş, parkla özdeşleşmiştir (Özdemir ve Polat, 2014: 48). Rekreasyonun kentle ilişkisini ise rekreasyon tanımında yatan kavramla kentte neden bu kadar yer edindiğini anlayabiliriz. Rekreasyon “yenilenme, yeniden yaratılma, yapılanma” anlamına gelen “recreatio” kelimesinden gelir. Rekreasyon canlanmak, insan yaşamının canlanması ve hareket kazanmasıdır. Kentlerin bu kadar dinamik olmasının sebebi de insanların çalışma hayatında süregelen tek düzeliği rutinin oluşturduğu sıkıntıları giderici aktivitelerin yaygın olmasındandır (Karaküçük, 1999: 52). Rekreasyonun tam olarak neyi anlatmak istediğine gelince, bunu boş zaman kavramıyla temellendirerek açıklamak, rekreasyonel faaliyetlerin temel felsefesini anlamada daha açıklayıcı bir durum sağlar. Boş zaman kavramının türetilmesi, modern/endüstriyel sürecin başlaması ile ortaya çıkmıştır. Çalışma, meslek, iş hayatının dışında geri kalan bütün zamanlar boş zamana atıftır. Bir babanın sabah 8 akşam 5 saatleri dışında eve geldiğinde çocuğu ve eşiyile geçirdiği zaman içerisinde gerçekleştirdiği tüm aktiviteler boş zaman aktiviteleri kategorisindedir. İngilizce bu kavram “free time” diye ele alınır. Bu kavram özgür zamanı tanımlar yani kişinin zorunlulukları dışında kalan kendisi için herhangi bir etkinliğe yönelmediği veya yönelme isteği göstermediği zaman iken, boş zaman gene çalışma ve sorumluluklar dışında kalan fakat kişinin kendini gerçekleştirmeye yöneldiği zamandır. Boş zaman (leisure) ve boş zaman değerlendirme etkinliği (recreation) aynı anlama gelmez. Boş zaman kavramında kişi zamanın isteği yönünde harcaması iken, rekreasyonda kişi zamanını belirlenmiş bir alanda, bir mekan ve zaman düzleminde belirlenmiş aktiviteleri gerçekleştirir. Rekreasyonel faaliyetler gösterebilmek için bireyin boş zamana ihtiyacı vardır ama rekreasyon eşittir boş zaman diyemeyiz. Her boş zaman rekreatif eylemler ortaya çıkarmaz, ama rekreasyon boş zamana ihtiyaç duyar. Modern toplumda çalışma hayatı dışındaki boş zamandan istifade etmek için boş zaman endüstrileri ortaya çıkmıştır. Turizm, tarihi-kültürel mekân gezileri, spor alanları, temalı parklar ve yeşil alanlar, hobiler edinilen yerler ve eğlenceye harcanan paralar hızla artmış. Burada ortaya çıkan sıkıntı ise rekreasyonun tam olarak ne ifade ettiğini, önemini, önemini yeteri kadar kavramayan toplumlar bu boş zamanlarını gerçekleştirecekleri yararsız ve zararlı uğraşlar, aktiviteler, ticari kuruluşlar ve endüstriler doğmuştur.

Günümüzde müzik, spor vb. boş zaman uğraşları edinmenin yanı sıra; barlarda, gazinolarda kumar oynamakta bir rekreasyonel etkinlik olarak ifade edilir. Rekreasyonel faaliyetler kişinin amaç ve istekleri doğrultusunda ortaya çıkar ve çeşitli kriterlerden dolayı sınıflandırılır.

Rekreasyon faaliyetleri belli bir amacı gerçekleştirmeye dönüktür. Bilhassa atomize olmuş toplumlar için insanlar arası iletişimi kuvvetlendirmeye ve paylaşımlara açık eylemler dizisini kuşatır. Rekreasyonun toplumsal amaçlı etkinlikleri bireyi sosyal çevresi içerisinde etkin bir pozisyona getirir. Bireyselleşen modern toplumlarda kentin ürettiği mekânlar sosyal sermayeyi ve belli aidiyet duygularının yeniden oluşmasına kırsaldaki kadar olmasa da imkân sağlar. Aydemir'in de ifade ettiği üzere, mekânın ortak kullanımı çoğu zaman insanları bir arada tutan güçlü bir bağ olmuştur. Fakat bir arada yaşamının en önemli belirleyeni, insanları bir araya getiren ve bir arada tutan bilinç hali ya da ortak duygudur. Bütüncül bir yapı olarak toplum, kendi sınırları içerisinde kurulan ilişkileri ve bu ilişkilere etki eden unsurları; dinsel inançlar, ahlâk, kültürel farklar, ortak geçmiş, gelenekler, değer ve inanışlar vb. gibi, bir yekûn içinde anlama imkânını sunar (2011: 28). Mekân içerisinde oluşan bu bağlar ve değerler sistemini gene mekânsal alan içerisinde bireylerin etkileşimi sonucu yeniden ve yeniden üretilir.

Rekreatif faaliyetlerde kullanılan mekânlar da eylemin yönünü belirleyen, sınırlandırılmış, ortak eylem ve tutumları sergileme açısından olanak sağlayan yerlerdir. Bu yönüyle parklar; sosyalleşme, sosyal sermayeyi canlandırma ve kazandırma yönleriyle de göz önünde bulundurulmalıdır. Mesela bir mekânın açık veya kapalı olması orada gerçekleştirilen eylemin mekânın koşullarına göre farklı eylemler üretmesine etki etmektedir. Park, orman, kampçılık gibi doğa ile iç içe alanlardaki yapılan eylemler, faaliyetler ve söylemler farklı iken; kapalı mekân olan sinemalar, kafeler, tiyatrolarda eylem ve söylemler farklılık gösterir (Uyanık, 2016: 4). Kentin, imar ve kullanımı açısından park ve rekreasyon alanları en önde gelen ve dikkat çeken kamusal alanlardır. Bu yüzden açık alanlar yerel yönetimler tarafından koruma altındadır.

20. yy' da şehir, şehirleşme, (kentleşme), şehirlilik, kentsel dönüşüm, ekolojik toplum kavramların sıklıkla karşı karşıya kalmış olduğu bir yüzyıldır. Bu kavramlar elbette ki var olan bir sürecin, durumun ortaya sunmuş olduğu durumları adlandırmak için ortaya çıktı. Peki, neler oldu da 20. yy 'da bu gibi konular aktif olarak ilgi çekmeye başladı. Yani sistematik bilimsel bir çerçevede bu kavramlar bir araştırma konusu oldu? Batı için, 1920'lerden sonra yaygın şekilde sosyologlardan, şehir plancılarına, coğrafyacılarından, iktisatçılara, yerel yönetim uzmanlarına ve pek çok diğer sosyal bilim disiplinlerine kadar geniş bir akademik çevre sorunlarını ekolojiden ödünç alınan kavram, fikir ve yaklaşımlarla anlamlandırmaya başladı. Merkezi rol Chicago Üniversitesindeki sosyologların araştırma ve kitaplarıyla gerçekleşir (Uyanık, 2016: 4). Şehrin ekolojik olarak örgütlenmesinin kapsamını oluşturan alanlar ise;

1. Doğal Alanlar
2. Mahalle
3. Yerel Topluluk
4. Kuşaklar ve İmar
5. Şehir Planı (Park ve Burgess, 2015: 220)

Yeni sosyoloji çevre ve insanı bir bütün halinde ele almıştır. İnsanların yarattığı sorunlara karşılık sosyoloji bir olarak doğa ve insan ilişkisinin oluşturduğu hasar üzerinde eğilim göstermiştir. Park "ekolojik şehir kuramıyla" kültürel bir alan taşıyıcılığı özelliği gösteren şehrin uygar insanın doğal yaşam alanı olduğu savındadır. İnsan ve ekolojinin doğadan ayrılmaz bir parça olduğu gerçeği ile modernleşmenin sağladığı ortamların verdiği zararları sonucunda bu konuya eğilim günden güne artmaktadır. İnsan topluluğunun başlangıcı, insan doğasının ve ihtiyaçlarının niteliğidir. İnsan, bir sürü hayvanıdır: Kendi başına yaşayamaz; nispeten zayıftır ve

sadece diğer insanların arkadaşlığına değil aynı zamanda, barınma ve belli unsurlardan korunmaya da ihtiyacı vardır (McKenzie, 2015: 109)

4. İdeal Kent Bağlamında Konya’da Yer Alan Kamusal Rekreatif Yeşil Alanlar ve Parkların İncelenmesi

Modern kentler, bireylerin gündelik hayatını canlandıracak, ihtiyaçlarını giderecek, sosyal, kültürel, ekonomik boyutlarında göz önünde tutularak insanları bir araya getiren kamusal ortak kullanıma açık mekanlar inşa eder. Bu alanlar kent planlaması ve düzeni açısından kent kimliğini ve yerel kültürü yansıtan bir yaklaşımla tasarlanır. Bu tasarıda kentin tarihi dokusu, yaşayan halkın ihtiyaç ve gereksinimleri bu alanları nitelikli, anlamlı kılar ve kentsel alanlara anlamlar atıflar yükler. Kamusal mekân, toplumsal yaşamın oynandığı bir sahne olarak tasarlanmıştır. Bu mekanlar parklar, meydanlar, Pazar yerleri, cadde ve yollar, oyun alanları, topluma açık mekanlar, yeşil yollar, AVM vb. gibi açık veya kapalı mekanlar olarak tasarlanmıştır. 20. yy başlarında Almanya gibi gelişmiş toplumlardaki kentlerde “dekoratif griden, faydalı yeşile” sloganı altında toplumun mekanikleşen sosyal hayatına “denge ve canlılık” getirmek amacıyla büyük ölçekli kamu kullanımına açık parklar yapılmıştır. Bu parklar İngiliz kültüründeki bireyselliği ön plana çıkaran bahçe anlayışının aksine bireyin doğayla temasından çok toplumun kendi içerisinde etkileşimini ve sosyal hayatın canlandırılması amaçlanmaktadır. Gelişmiş toplumlarda kamu parklarının inşası hız kazanmıştır (Deniz, 2005: 6). Bu yeni kamusal alanların gelişmesi halkın refahını, kentin görsel zenginliğini, estetiğini, albenisini artırmayı, çevrenin geliştirilmesi ve ekonomik gelişmeye katkı sağlamak temel dinamikleri oluşturur. Özellikle kamu refahı için ortak kullanım alanlarının oluşturulması ve geliştirilmesi her zaman öncelikli ve belirleyici bir motivasyon olmuştur (Uyanık, 2016: 9-10). Parklar –teoride olsa da– herkes tarafından ulaşılabilir oldukları için en demokratik kentsel açık mekânlar olarak kabul edilebilirler. Araştırmalar parkların çağdaş toplum için sosyal açıdan önemli, bu önem kentlerin büyümesi gelişmesiyle paralel olarakta, kentsel çevrede en çok kullanılan ve en iyi bilinen açık mekânlar olduğunu göstermektedir (Önal, 2014: 29).

Konya, gerek kendi bulunduğu bölge içerisinde gerekse Türkiye’de kentsel kimlik dokusunu en yoğun yaşayan ve en çarpıcı şekilde markalaştıran ender şehirlerden biridir. Söz konusu rekreatif yeşil alanlar, park ve tematik alanların Konya kentinde giderek yaygınlaştırılması şehrin albenisini arttırırken gerek kentin içerisinde yaşayan halkın gerek kente gelen misafirlerin zamanları eğlenceli bir şekilde geçirme imkanı sunuyor (Uyanık, 2016: 42). Kent içerisinde kamusal açık alanlar olarak hizmet sunan bu park ve rekreatif alanlar bu çalışmada belli başlı özellikleri içerisinde ele alınacaktır.

Kanyon Parkı

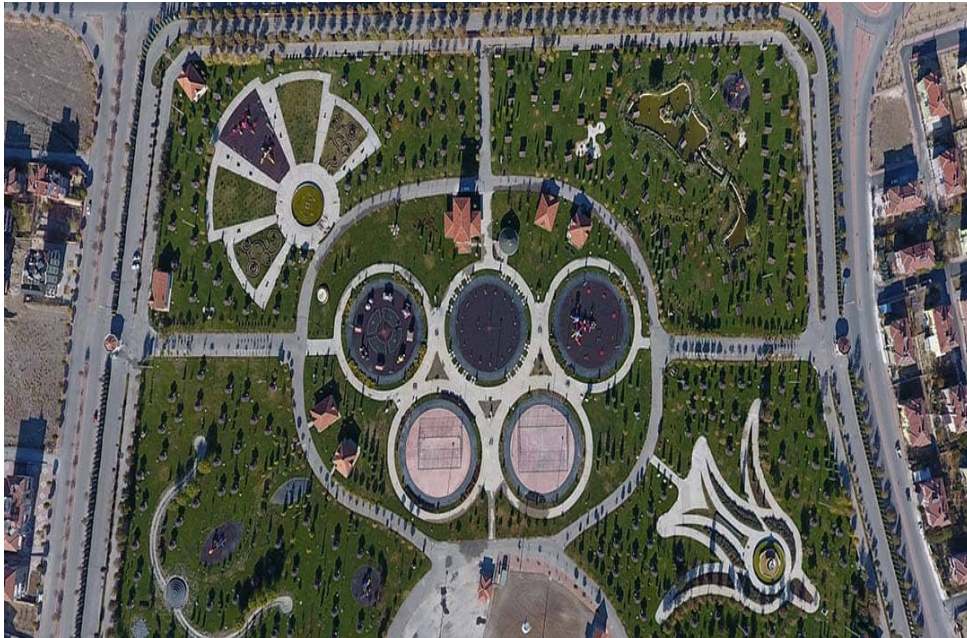
Selçuklu Belediyesine ait bu park, bir zamanlar moloz yığınlarının atıldığı alanda yapılan çalışmalar sonucunda kanyon andıran görüntüsüyle bir yaşam alanı sunan mekân, “klasik park” anlayışından farklı olarak, modern ve fonksiyonel şekilde inşa edilmiş Konya’da yeşil alan sayısını arttırma yönündeki çalışmalarına yönelik, AB standartlarına uygun bir şekilde parkta yaklaşık toplam 51 bin 297 metrekare yeşil alan bulunuyor. Kanyon parkı, bir büyükşehir parkı olma özelliğinin çoğunu taşıyor. Yani modern park anlayışı içerisinde bireylerin yürüme, koşma, top oynama, yeme-içme ihtiyaçlarını gidermeleri için bütün mekânsal unsurlara sahip; 900 metre koşu ve yürüyüş alanı 1 adet futbol sahası, 1 adet basketbol sahası, 3 adet büfe 2 adet mescit, 2 adet kafeterya, 1 adet restoran, parkların olmazsa olmazı banklar, çeşmeler, çöp

kovaları ve kamelyalar bulunmaktadır. Parkın halk tarafından bu kadar çok tercih edilme sebebi ise, aktivite alanlarının olması ve boş zaman değerlendirme açısından çok çeşitli seçenekler sunmasından dolayıdır. Ağ tırmanmalı polietilen büyük oyun grubu, 4 çatılı büyük oyun grubu, tahterevallı, salıncak, fitness aletleri yer alıyor.² Kanyon Parkı Türkiye'nin en önemli çevre dönüşüm projelerinden birisi. Çünkü burası şehrin gerisinde kalmış eskiden insanların inşaat işlerinde kullanmak için taş çıkardıkları bir ocak. Dolayısıyla ciddi bir çevre tahribatı olmuş bir alandı ve burada çalışmalar sırasında tonlarca moloz çıkarıldı. Kamyonlarca çöp ve inşaat artığı temizlendi ve Konya çok güzel bir park kazandırılmış oldu. Belediyenin çok fonksiyonlu parklarla kenti estetize ve konforlu bir hale getirme çabasında Kanyon parkı, Konyalılar için önemli bir yere sahiptir.

Olimpiyat Parkı

Konya halkı tarafından tercih edilmesinin en önde gelen sebebi büyükşehir içerisinde nezih ve diğer yerlere göre daha geniş piknik alanlarının olmasıdır. Mangal yapanların en çok tercih ettiği parktır. Gelenlerin istisnasız olarak burayı tercih etmelerinin altında yatan en önemli sebep düzenli, nezih ve alan açısından büyük olmasıdır. Yalnız, herkes tarafından yoğun şekilde mangal yapılmasından dolayı duman açık havanın temizliğine gölge düşürüyor ve en çok sıkıntı duyulan nedenin başında oluyor. Konya'nın en büyük parkıdır. Beş olimpiyat halkası içerisinde her birinde farklı aktiviteler yapılacak özellikte dizayn edilmiştir. Bunlar basket sahası, voleybol sahası, satranç alanı, çocuk oyun alanı, küçük minyatürler şeklinde Red Kit, Şirinler vb. kahramanlar, minyatür evi, Go-kart ve ata binme gibi farklı etkinliklerde bulunma, Fair Play müzesi, seyir kulesi, bu kuleye çıkıp kuşbakışı parkı izleme imkânı var. Uzakdoğu, Batı bahçesi ve Osmanlı Bahçeleri ile Karataylıların en çok gittiği parktır.

494

Fotoğraf 1: Olimpiyat parkının kuşbakışı görünümü (Kaynak: <https://gokonya.com/tr/olimpiyat-park/>).

² <https://www.selcuklu.bel.tr/projeler/detay/125/selcuklu-kanyon-parki.html>. (Erişim tarihi: 26.08.2016).

Hadimi Karaaslan Parkı

Konya şehri içerisinde halka en çok boş zaman etkinliği sağlayan parkların başında geliyor. Karaaslan Hadimi Parkı, Yayla Pınar Mahallesi'nde yer alıyor. 128 bin m² yeşil alan ve Türkiye'de ilk kez 15 bin m²'lik meyve bahçesi yer alıyor. Parka gelenlere meyve toplama imkânı sunuluyor. Engellilerinde kullanımına uygun yapılan Karaaslan Hadimi Parkı'nda piknik alanlarının yanı sıra; 7 bin m²'lik gölet ve havuz grupları, atlı binicilik tesisi, kapalı oturma alanları, lunapark, çocuk oyun grupları, basketbol sahaları, tenis kortu ve sergi alanları yer alıyor³. Peki parkın ismi nereden geliyor? Konya değerlerine, örflerine ve atalarına sahip çıkan ve her yeni bir yapıda onları kalıcı kılma adına tarihsel ve önemli şahsiyetlerini kalıcı kılma adına isimlerini bu yeni yapılarda yaşatmayı seven bir kent. Asıl adı Ebu Said Muhammed Hadimi olan Konya'nın önemli alimlerinden olan Hz. Hadimi, İslam Hukuku, İslam Ahlakı ve sosyal konular üzerinde birçok eseri vardır. Konya tarihsel kimliğini vurgulama adına önem verdiği bu şahsiyetle özdeşleşmiş ve parkla da gelecek olan nesillere bu şahsiyeti merak duygusu üzerinden araştırmaya sevk etmiştir. Park iç tesisinde ise Kitabeli havuz vardır. Bu havuz Hz. Hadim'inin türbesinden esinlenerek tasarlanmıştır. Kubbeli olan kitabeli havuzda Hadimi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Fotoğraf 2: Hadimi Karaaslan Parkı içinde yer alan Kitabeli havuz (kaynak: <http://www.konyaturistik.com>).

Kelebekler Vadisi

Avrupa'nın en büyük kelebek uçuş alanı olan Kelebekler Vadisi Konya için en önemli projeler arasında yer alıyor. Büyüklüğü, Kelebek çeşitliliği tropikal iklim ortamı sağlama açısından farklılık yaratan park Eko turizm açısından Konya için pozitif bir değer sağlıyor. İçerisinde farklı kelebekler, böcekler, bitkiler ile günümüz koşullarında doğadan uzak şehir hayatı yaşayan çocukların bu türleri öğrenmeleri adına eğitsel bir alan olma özelliği de sağlıyor. Bu botanik parkta Türkiye'de ilk defa kelebeklerin özgürce uçuşabileceği bir alan oluşturulmuştur. Yine içerisindeki oluşturulan botanik park ile Türkiye'de ilk defa yağmur ormanlarıyla ilgili bir alan oluşturulmuş ve bütün bu projenin isminin ortaya çıkmasını sağlayan kelebekler de burada uçmaktadır. Ayrıca çocuklar için doğa bilgilerinin oluşturulacağı bölümler küçük bir cep

³ <http://www.konyaturistik.com/?place=konya-karaaslan-hadimi-parki> (Erişim tarihi: 12.09.2016).

sineması toplantı salonu, kafeterya ve kelebeklerle ilgili sergilerin olacağı bölümlerden oluşan merkez inşa edilmiştir⁴. Konya'nın yeşillikler içinde bir şehir olması gerektiğini anlatan Davutoğlu, açılıшта: "385 bin metrekare alanı buna ayırdıkları için belediye başkanımıza teşekkür ediyorum. Konya bir sanayi şehri olacak, gelişen bir şehir olacak. Etrafımızda sağlam bir doğal atmosfer olmazsa yaşayamayız. Bu bilinçle davrandıkları için belediye başkanlarımıza teşekkür ediyorum. Artık şehirlerin hayat kalitesi, aynı zamanda o şehre kimlik kazandıran bina ve doğal çevreyle ölçülüyor. İnşallah Hz. Mevlana'yı her ziyaret eden, Kelebekler Vadisi'ni de ziyaret etmek üzere buraya gelecek. Eko turizm de bu anlamda bu projenin maddi yansımasıdır."⁵ Parkın içinde çocuklara yönelik olarak Doğa eğitimi ve Bahçe eğitimi gibi uygulamalar da çocukların doğa ile ilişkilerini sağlama adına eğitimsel amaçlı bir yönü de bulunmaktadır.

Fotoğraf 3: Parkın içerisinde bulunan bir kelebek (Uyanık, 22.10.2022).

Türk Yıldızları Parkı

Türkiye'nin havacılık temalı ilk parkı olma özelliği taşıyor. 321 bin m²'lik alanıyla Konya'nın en büyük parkı olan Türk Yıldızları Parkı'nda anıtlar, amfi tiyatro, macera parkurları, sergi alanları, yürüyüş, spor, fitness ve sergi alanları yer alıyor. İçeriği ve teması yönünden emsallerinden ayrılan bu temalı park Havacılık müzesi, Macera parkurları, Türk Yıldızları Amblemi Helikopter pisti ve Pergolalar bulundurulur.

Faydalı hizmet ömrünü dolduran 54 metre boyunda ve 50 metre kanat genişliği olan Airbus A300 tipi uçak, Atatürk Havaalanında parçalandıktan sonra Konya'ya getirilerek, Konya-Ankara çevreyolu üzerinde yapılanan Türk Yıldızları Parkına konuldu. Burada yeniden birleştirilerek A300 tipi uçak, 350 kafeterya olarak hizmete girecek. 12 bin m²'lik göletin üzerine konumlandırılan kafeterya uçağın teras bölümü cam iskele üzerine yapılacak. Su üzerindeymiş gibi masalarda oturanlar göletin içindeki balıkları rahatlıkla görebilme imkanına sahip oluyor. Havacılık Temalı Park olarak tasarlanan Türk Yıldızları Parkına ayrıca Türk Hava Kuvvetlerinin

⁴ <http://www.haberler.com> (Erişim tarihi: 12.09.2016).

⁵ <http://www.ensonhaber.com> (Erişim tarihi: 12.09.2016)

akrobasi timi Türk Yıldızları tarafından daha önce kullanılan ve ömrünü tamamlamış 2 tane F-5 jet uçağı konulmuştur. Parka gelenler bu Havacılık müzelerini görme imkanına sahiptir

Fotoğraf 4: Türk Yıldızları Parkındaki Uçak Restaurant'ın görünümü (Kaynak: aa.com.tr).

5. Görüşme Verilerinin Genel Değerlendirilmesi

Bu çalışma kapsamında verilerin elde edilmesinde görüşme tekniği kullanılmıştır. Rastgele örneklem oluşturularak yapılan çalışmada görüşmecilerin demografik özelliklerini genel verilerle belirtirsek; 25 kişiden oluşan örneklemin 13'ü kadın 12'si ise erkek görüşmecilerden oluşur. Doğum yerleri ve ikametleri açısından baktığımızda görüşmecilerden 13'ünün doğum ve ikamet yeri Konya iken 12 kişinin doğum yeri ve ikametgâhları farklı şehirlerdir. Kadın görüşmecilerin yaş ortalaması 38 iken erkek görüşmecilerin yaş ortalaması 40'tır. Görüşmecilerin en genci 19, en yaşlısı ise 63 yaşındadır.

Görüşmecilere yöneltilen *kentli olma bilinci* ve *kentlilik kültürü* üzerine sorulan soru ve alt sorularda kentli olma bilincinin, kent içerisinde olan genel-geçer kurallara uyarak sağlanabileceği yönünde görüşler dile getirilmiştir. Gençler için kentlilik bilinci sahip olmak daha fazla kişisel özgürlüklerini yaşama olanaklarına sahip olmak iken; orta yaş ve üstü görüşmeciler için kentlilik bilinci kapsamında saygı, hoşgörü ve huzur gibi değerler yer almaktadır.

Kentli olma bilinci, bir kentte bir arada yaşamaya uygun davranış kalıplarını geliştirmeye bağlıdır. Kentli olma bilincinin sadece kentteki genel-geçer olan düzene ayak uydurmakla yeterli ölçüde sağlanamayacağı kentlilik bilincinin o kent içerisindeki toplumsal ilişkilerin medeni ve kapsayıcı olmasıyla mümkün olacağı kanısı hakimdir. Aslında kentli olma bilinci o kentte yaşama isteğidir. Bir şehrin sadece ekonomik kalkınmışlığına bakarak o şehirdekilerin kentli oldukları, kentlilik bilincine eriştiklerini söyleyemeyiz. Konya'da yapılan birçok atılıma rağmen, Konya şehrinin yeterince kentlilik bilincine erişememiş olmasındaki faktörlerden birkaçı yapılan görüşmelerde şu şekilde analiz edilmiştir: Konya sosyal hayatın kısıtlı, insani ilişkilerin mesafeli, soğuk ve kendi kabuğunda kendini muhafaza eden dışarıya karşı dışlayıcı bir tutum sergileyen bir kent imajı hâkim iken bu durumun gerek üniversite öğrencilerinin artması ve dışardan göçlerle eskisine nazaran kırıldığı yavaş yavaş aştığı görüşü hakimdir. Bunun üzerine görüşmecilerin söyledikleri şunlardır;

“İnsanlar genel olarak birbirleriyle yaşamaya alışkın bir varlık olarak yaratılmıştır. İnsanların birbiriyle kaynaşması gerek bunu da konuşarak muhabbet ederek sağlarlar. Bu yüzden kent yaşamı insanları birleştiriyor. Tabii bunun yanında getirdiği dertlerde var. Bir nevi olmazsa olmazımız artık kent yaşamı. Dert o dermanda o...” (Katılımcı, SK, Erkek: 21) .

Kent; medeniyetin, imarın, üretimin ve sürekli gelişme kat ederek insanın eliyle şekillenen ve aynı zamanda insanı şekillendiren bir yaşam tarzı üretir. Bir arada yaşamın, iç içe geçmiş olduğu ama birbirinden bir o kadarda kopuk insan ilişkilerine ortam sağlamıştır.

“Ben bu kentte 6 senedir öğrenciyim. Öğrenciliğimin getirisi olarak burada çok bir bağım yok Konya'nın merkezi hakkında öyle bilgi sahibi değilim ama dışarıdan bir gözle baktığım zaman Konyalıların birbiri ile ilişkileri belli bir düzeyde kalmış çok samimi ilişkilere yakınlık hissi veren bir yaşam tarzı yok. Merkeze indiğimde bir yerler sorduğum zaman şöyle gerçek anlamda yardımcı olan birilerine rast gelmedim ha evet yardımcı oluyorlar sağ olsunlar bazısı geçekten iyi niyetli ama çoğu git başımdan bana sormada kime sorarsan sor tavrında. İlişkileri çok menfaate dayalı gördüm Konya da” (Katılımcı, R.L.Z, Kadın: 25) .

Konya'nın yabancıları olanlar kendilerini yeteri kadar Konya'nın kültürüne ait hissedip bağ kuramamışlardır. Görüşmeler ışığında elde edilen veriler bu durumun, Konya halkının yabancıları fazla güven duymaması ve kendilerini sürekli muhafaza eden bir tutum içinde olmalarından kaynaklandığını ortaya koymuştur.

“Abicim, şimdi Konyamız yaşam tarzı olarak muhafazakâr gelenekçi bir yapıdadır. Geçmişten gelen adetlerimizi örflerimizi halen yaşatırız, düşünürüz adetlerimize. Normalde farklılıklara değişime çok açık değildir. Konya şehrimiz gelişmiştir birçok imkana sahiptir ama yaşam tarzımız dediğim gibi kapalıdır fazla dışarıyı sevmeyiz. Konya şimdi yeni yeni göçlerle üniversite öğrencilerinin artmasıyla yeniliklere ayak uydurmaya başladı” (Katılımcı, Ö.F.B, , Erkek:50) .

Konya, sürekli gelişen yeni yatırımlarla yeni olanaklar sunmaya çalışan bir kenttir. Gelişimi kabul eden bir yapı içinde olmasına rağmen söz konusu değerler, adetler ve ahlaki davranışlarda yerleşik ve köklü davranışlar sergilerler. Göç alan her kent gibi Konya da çeşitli insan profillerinin ve bunları yaşam tarzlarının doğurduğu yenilikler kent içerisinde kendine uygun ortam buldukça, bu yaşam tarzları kendini Konya'da da yaşatmaya çalışıyor.

Kent halkının *rekreatif yeşil alanları kullanımı ve boş zaman değerlendirme faaliyetleri* üzerine yöneltilen soru ve alt sorularda genel kanı olarak boş zaman diye bir kültürün olmadığını, rutinlerin yapıyor olmasının eğlence ve dinlenme kapsamının dışında tutulmasından dolayı boş zamanı, ihtiyaçları (alışveriş, temizlik vs.) gidermeye yönelik bir kullanım gösterdiklerini dile getirmişlerdir. Kentin boş zamanı değerlendirme açısından olanaklara ne derece sahip olduğu noktasına yöneltilen soruya hem kadınların hem de erkeklerin büyük bir kısmı kentin yeterli ölçüde olanaklara sahip bir kent olduğunu belirtmişlerdir. Sadece üniversite öğrencilerini kapsayan genç kesim, Konya kentinin muhafazakârlık algısından kaynaklı olarak kentin bazı açılardan yetersiz kaldığı durumuna vurgu yapmıştır. Konu üzerine yöneltilen sorulara yönelik görüşmecilerin yanıtları;

“Boş zaman diye bir kavram benim için yoktur, çay bile içiyorsam o zamanın içinde bir çay içme eylemi gerçekleştiriyorum o bile benim hayatımın bir parçası, benim için ancak iş dışı zaman var. İş dışı zamanda kendime aileme, sevdiklerime ayırdığım zamandır. Bu zaman içinde de sevdiğim işleri yapmaya özen gösteririm ya kitap okurum ya müzik dinlerim bazen yemek yaparım. Bizim Konya'da avcılık derneği var Silleye gider güzel havalarda ava çıkarız. Mesela eşim içinde söylemem gerekirse o da mahallerimizde bulunan küçük park alanlarındaki spor aletlerine biner. Tatil kültürümüz pek yoktur, Konyalıların geneli içinde

bunu söyleyebilirim. Daha çok bizde kaplıca, dini amaçlı turizm yaygın, bağlık bahçelikler Konya’da mevcut olduğu için insanlar genelde bağı bahçesi varsa yazın oralara köylerine giderler. Olmayanlar içinde belediye parklar yapmış insanlar- genellikle de hanımlar ve çocuklar – oralarda güzel havaları değerlendiriyorlar” (Katılımcı, A.S. Erkek: 29).

“Boş zamanlarımızı ailece değerlendirmeyi seviyoruz. Çok nadir olarak arkadaşlarımızla vakit geçiririz. Boş zamanlarımızda gezip görme, fotoğraf çektirmeyi severiz, tarihi, turistik, kültürel yerleri gezeriz” (Katılımcı, M.S.A. Kadın: 44) .

Boş zaman kavramı, Türk toplumunda genel olarak yakın ilişkiler içinde olduğumuz aile, akraba, eş, dost ile yapılan, genellikle rahatlık ve mutlu olmaya yönelik, kafa dinlendirici durumların olduğunu söyleyebiliriz. Ülkemizde boş zamanı değerlendirme durumunun Batılı ülkelerdekinden ayrılan en önemli noktalarından biri, boş zamanlarımızı sevdiğimizle değerlendirmemizdir. Batılı bir bireyin yaptığı gibi bireysel aktiviteler yapmaktan çok ortaklaşa bir şeyler yapma durumu hâkim durumdadır.

“Boş zamanlarımı şiir yazarak, tarihi, değişik mimarisi olan yerleri araştırıp bulup gezmeyi severim. Bu gezintileri genellikle yalnız yapmaktan hoşlanırım çünkü boş zamanlarımı kendi istediğim şeyleri yapmak, kendime bir şeyler katacak şekilde değerlendirmeyi severim” (Katılımcı, T.K. Erkek: 23).

Orta yaş grubundan farklı olarak, genç kuşakta özellikle de ailelerinden uzak olan üniversite öğrencilerinin boş zaman değerlendirme kültürleri, tıpkı Batı toplumlarında olduğu gibi daha bireyci, kişisel istekler ve amaçlarına yönelik olmaktadır.

“Boş zamanlarımda çocuklarımla eğlendirici etkinliklerde bulunmaya çalışırım çünkü hafta boyu onlar okulda ben işte olunca günlük rutinlerimizin dışında fırsat buldukça imkanlarımız dahilinde yeni yerler gezip görmeye çalışırım, akraba ziyaretleri yaparız. Onları gezdiririm, sevdiği yerlere götürürüm –Kent Plaza, 80 Binde Devri Alem Parkı, bizimkiler Kanyon Parkını çok sever oralar sık gittiğimiz yerler, bizler dinleniriz, onlarda doğada koşup oynarlar işte” (Katılımcı, A.Ü, Kadın: 31).

Konya’da yer alan *yeşil alanlar ve parkların kullanılma durumunu* tespit etmeye yönelik soru ve alt sorularda Konya’da halka açık yeşil alanlar ve parklar içerisinde zamanlarını değerlendirme olanağı ve ihtiyaçlarını karşılayabilme koşullarını sağlayıp sağlayamadıkları hususuna yönelik sorular yöneltilmiştir.

“Belediyecilik açısından Konya şehri çok iyi ama bence Alâeddin Tepesi, Kültür Park dışında da artırılmalı. Konya’da yeşillendirme çalışmaları fazla devamlı yeni parklar ve yeşil alanları düzenlemeler fazla ama Konya iklim açısından ve su sıkıntısı yüzünden yeşillendirmeye pek de elverişli değil” (Katılımcı, F.D. Erkek: 28).

“Belediyecilik anlamında çok güzel çalışmalar var, bunun yanında halkın istek ve talepleri de var. Bu ihtiyacın karşılanması güzel bir şey ama bunlar bilinçsizce yapılıyor ihtiyaç yerlerinden ziyade hep mahalle aralarında semt parkları olarak kalkıyor yeşil alanlar insanların en yoğun olarak bulunduğu yerde şehir merkezinde sağlıklı huzurlu olabilmeleri kafa dinlemeleri için merkezde yapılmalı ihtiyaçlarına göre banklar, kamelyalarla donanımı sağlanmalı. Konyayı gene de bu yönden beğeniyorum çalışmaları güzel” (Katılımcı, S.A. Erkek: 34).

Konya’daki park ve yeşillendirme çalışmaları nicelik açısından tatmin edici bir tablo ortaya koymasına rağmen niteliksel anlamda Konyalıları tatmin etme yönünden eksiklikleri bulunuyor. Görüşme içerisinde “parklarda olması arzu ettiğiniz veya olmuş olsaydı sizi tatmin eden şeyler ne olurdu” diye yöneltilen sorularda genellikle parkların geniş ve temiz bir alan olması, çay

bahçesi ve büfeler, WC, mescit, gibi yapıların yaygın olması, bisiklet, futbol, basketbol gibi sporlara ait sahaları olması, sergiler, fuarlar, eğlence olanakları (lunapark veya aktivite yapılacak alanlar) çeşitli bitki ve hayvanların olduğu özel bahçelerin olması parklar içerisinde arzu edilen şeylerdir.

“Evet bence verilen önem yeterli, yeterince park var Konya’da ve yapılmaya da devam ediyor. Özellikle kentsel dönüşüm alanların da Karatay bölgesinde bir hayli daha fazla çünkü orası Meram Selçuklu gibi yerlere göre daha kuru ve yeni binalar için yeşil alan şart o anlamda belediye elinden geleni yapıyor. Ama insanları buraları kullanımında sıkıntı var. Türk Yıldızları Parkına gittik içinde elektrik kablolarının olduğu yeri açmışla, çocukta çukura düştü. Bu çocuk oyun sırasında dikkat etmez eğer kablolar açık olsaydı Allah korusun çarpabilirdi. Yeşil alanlar yapılıyor ama bu gibi tedbirler ihmal ediliyor. Evet, çok güzel yatırımlar var ama içindekiler kullanılmıyor. Maalesef ve hep standartlara oturtulmuş hep aynı tek tip ancak yeni yeni farklılık gösteren parklar yapılmaya başlandı.” (Katılımcı, D.Y. Kadın: 37).

Parklar genelde daha çok yeşile ihtiyaç duyulan bölgelerde imar edilmiştir. Özellikle kentsel dönüşüm aşamasında yeniden yapılanan ve düzenleme içerisinde olan Karatay ilçesinde yeni binalar ve yaşam merkezlerinin yapılmasından dolayı yeşile ihtiyaç daha fazladır.

“Belediye yönünden yeteri kadar önem veriliyor. Halkın ihtiyacını da yeteri kadar karşılıyor. Daha büyük şehirlerde bu tip parkalar hep ücretli iken Konya bu yönden avantajlı bence. Yeşillendirme çalışmaları Konya’da son zamanlarda önemli oldu çünkü kent artık bina yığınlarına dönüştü. Biraz estetik olması açısından park gibi yeşil alanlar dikkat çekiyor insanları cezbediyor. Ama ben gene de bir konuda şikayetçiyim Büyükşehir Belediyesi Kelebekler Vadisi gibi bir yer yaptı tama iyi de çok alakasız ve gereksiz gördüm ben o kadar yatırımı parayı öyle bir şey yerine daha güzel bir projeye verebilirlerdi İzmir’deki Doğal Yaşam Parkı gibi bir yer bence daha mantıklı olurdu” (Katılımcı, A.A. Erkek: 30).

Konya’da açık alanlar ve eğlence kültürüne yönelik yerler adına gidilen mekanlar sıklıkla aynı yerlerdir Konya halkının geneline hitap edecek mekânsal özellikleri olan yerler herkes tarafında bilinmektedir. Elbette ki bu mekanları çok beğenip yeterli bulanlar olduğu gibi eksik ve olumsuz fikre sahip kişilerde mevcuttur.

“Piknik alanı olarak mesela bu Ankara Yolu üzerinde Yıldız Parkı var, ondan sonra 500 Evler mevkiinde park var. Hadimi Park, Adalet parkı bunları gezdim ben. Gitme amacım ise genelde çocuklar için, biraz da yoğunluktan rutinden kurtulmak farklı huzurlu bir zaman geçirmek- Peki buralarda ilginizi çeken hoşunuza giden yönler var mı?

-Var Mesela Yıldız Parkına Uçak koymuşlar restoran olarak kullanılıyor hoş değişik bir şey olmuş, insanın ilgisini merakını çekiyor. Bir de Adalet Parkına da değişik ülkelerde bulunan mesela Bosna Hersek’teki köprü varya onu getirmişler minyatür gibi bunlar hoş çekici şeyler” (Katılımcı, A.T. Erkek: 53).

“Kent Ormanları, Meram Bağları, Akyokuş, Karaaslan Parkı, Kozağaç Birlik Parkı genelde hoşuma giden ve sıklıkla tercih ettiğim yerlerdir. Konya’nın sıkıcı ve sıradanlığından uzak en huzurlu alanları bence” (Katılımcı, M.T. Kadın: 19).

Görüşmecilerin büyük çoğunluğu, Konya’daki parkların imarının kent içerisinde gerekli görülen yerlerde olduğunu, ihtiyaç duydukları anda erişme açısından konforlu ve rahat ulaşım sağlayabildiklerini söylemişlerdir. Birçok park için genel kanaati parklardaki yeşillik oranının yeterli olması, zamanlarını değerlendirme adına yeterli olanaklar sağlıyor olmasında hem fikir görüştedirler. Bu görüş sadece Kelebekler Vadisi için geçerli değildir. Katılımcılardan birkaçı

büyükşehir belediyesinin yapmış olduğu bu rekreatif alana ulaşımın çok zor olduğunu, konumu itibarıyla kent merkezinden kopuk olduğuna dair görüşlerini dile getirmişlerdir.

Görüşmelerde dikkat çeken noktalardan biri, modern kent anlayışı yönünde “zihniyet” kavramının sıklıkla dile getirilmiş olmasıdır. Bu kavram modernlik ve kentsel anlamda kalkınmışlık düzeyi açısından değerlendirildiğinde Konya’nın kentsel projeler adına oldukça verimli ve üretken bir kent olmasının yanında toplumsal ilişkiler ve sosyalleşme yönünde kendi içinde bir kapalılık durumu olduğuna vurgu yapılmıştır. Bu durumun gelişmiş bir kent olsa bile toplumsal ilişkilerin kopuk ve yüzeysel kalması durumu genel olarak aslen Konyalı olmayan görüşmeciler açısından önemli bir sıkıntı olarak dile getirilmiştir.

Görüşmecilere yöneltilen “*park ve modern kent ilişkisi*” üzerine yöneltilen sorulara yönelik sorulara görüşmeciler Boş zamanları değerlendirme imkânı, kentin sağladığı diğer imkanlardan farklı olarak daha bireysel zevk ve tercihlere yönelik bir imkân olmasından dolayı parkları modernliğin kıstası görenleri olduğu gibi modern şehrin sadece parklar yapmak olmadığını belirten görüşler mevcut.

“Evet, benim gözümde kılar. Çünkü köylük yerde parka ihtiyaca gerek duyulmaz ki zaten doğanın kendisiyle birebir yaşar. Şehirli yeşilden, ağaçtan mahrum kalmıştır onun için parklara ihtiyaç oldu. Benim için modern park aynı zaman da doğa sporlarına da uygun ortam sağlamalı. Bazı parklarda özgür alanları güvenlikçiler kısıtlıyor. Türkiye’de parka bile gitsem istediğin rahatı yakalamıyorsun her şey yasak o yasak bu yasak sürekli gezen bir güvenlikçi var kendini diken üstünde hissediyorsun. Avrupa’da insanlar gidip, kitap okuyor koşuyor günün stresini atıyor. Geçen kızımın Çiçek Parkı açıldı oraya gittik hoşuma gitti güzel yapılmış. Bence Konya bu anlamda kendini çok geliştiriyor. Yurtdışındaki örnekleri uygulamaya gayret ediyor” (Katılımcı, C.A. Erkek: 50).

Park kültürü; modernleşme sürecini tamamlamış kentlerde ve halen modernleşme süreci içerisinde bulunan kentlerde farklılık gösterir. Batı, şehirleşme ve imar planlamacılığı sürecini tamamlamış, yeni mekanların üretimiyle, bu mekanlar kendilerine uygun kültür üretimini yapmıştır. Ülkemizde İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük kentler dışında kalan kentlerimizde modernleşme süreci çok hızlı bir şekilde ilerleme gösterirken bu ani değişim ve hız kültür şoku etkisi yaratmakta. Bu durum beraberinde belli başlı eksiklikler ve sorunlar doğurmaktadır.

Görüşmeciler, parklar için sorun ve eksikliklerin olduğunu dile getirmişlerdir. Bu sorunların belli başlıca olanları ise parkların genel anlamda bakımsız olması, yeterince oturma yerlerinin olmaması ya da oturma yerlerinin birbirine çok yakın olması. Mesela Görüşmecilerden biri Olimpiyat Parkının mangal için çok uygun bir yer olduğunu ama kamelyaların birbirine çok sık şekilde konumlanmış olmasından dolayı havanın sık ve yoğun bir duman içerisinde kaldığını ifade etmiştir. Yani parkların kalabalık ve gürültülü olması, kirliliğin fazla olması, parklardaki bir sorun ve eksikliği şikâyet edecek mercilere ulaşmamak, parkı kullanan insanların tutum ve davranışları gibi nedenler halen park kültürünün tam anlamıyla yerleşmemiş olduğunu gösterir.

“Parkların yerli yerince yapılması, insanların ihtiyaçlarına cevap vermesi, kentin modernliği olgusuna katkı sağlar ama asla tek başına yeterli değildir. Sağlık-eğitim-kültür kurumları ile iş birliği içinde modern kentler oluşturulabilir. Başta dediğim gibi yüksek binaların modern kent demek olmadığı gibi sadece parklar ve yeşil alanların varlığı da modern kent olgusu için yeterli değildir ama zincirin bir halkasıdır” (Katılımcı, D.Y. Kadın: 37).

“Hayır, kılmıyor. İlla parkları olunca o kent için modern diyemem. Bahsettiğim gibi içinde yaşayan insanların beyni ile alakalı bir durum yoksa önemli olan sadece şekilsel bir şeylerin

olması değil. Parkların sayısından çok niteliği ve orayı kullanabilme kültürüne sahip olmak şehri daha modern kılar benim gözümde” (Katılımcı, R.T. Kadın: 52).

Görüşmeci, kentin konforlu ve modern olma durumunun salt parklara bağlı olmayacağına vurgu yapmıştır. Çok sayıda parkın olmasından ziyade kente değişiklik katan bu gibi yerlerin kullanımının önemini vurgulayıp bu mekanları kullanabilme kültürünü modernlik olarak ifade etmiştir.

“Bence parklar, modern şehirlerin olmazsa olmazlarıdır. Parklar ne kadar modern bir görünüme sahip olursa o şehrin o kadar geliştiğini gösterir. İstanbul’daki donanıma sahip bir park neden Konya’da yok çünkü orası gelişmişliğin getirdiği bir durumdan dolayı halkın talebi fazla ve bu taleplere yöneltte kentin parkları o kadar farklılıklar sunuyor. Yani benim için parklar şehrin aynasıdır” (Katılımcı, M.T. Kadın: 19).

Parklar, modern kentsel yaşamın vazgeçilmez mekanları olmuş durumda. Görüşmeci, şehrin yoğunluğundan kaçış ve hoşça vakit geçirme adına parkları modern kentin önemli unsuru olarak görüp, kentin imajını ve çekiciliğini arttırdığına vurgu yapmıştır. Bir kent ne kadar gelişmiş ise parkları da o doğrultuda gelişmiş ve donatılmıştır.

Veriler değerlendirildiğinde orta yaş kesiminde olan bireylerin parklara bakış açısı çok farklı olmuştur. Çünkü bu nesil doğayla haşır neşir olan, doğa ortamında yaşamayı bilen ve doğayı anlayan bir nesil iken, şimdiki neslin bu gibi doğal yaşama ait unsurları “nadir eser” gibi sergilemesine anlam veremiyorlar çünkü onlar kelebekleri, böcek çeşitlerini, çeşitli bitki türlerini köylerinde, yaşadıkları evlerde öğrenmişken; gençler günümüz modern kentler içerisinde doğaya ait bu canlılara daha nadir rastladığından dolayı onlar üzerinde bilgi sahibi olmaları ancak sınırlı, kapalı mekanlar içerisinde öğrenme ve tanıma olanağı sağlamış durumdadır. Bu görüşlerin ışığında toplumların ve kentlerin üretim, sosyalleşme, değer ve davranış kalıplarını üretme hususunda tarihsel süreç içerisinde evrimci ve devamlı ilerlemeye yönelik paradigma üzerinde hareket etmiş olduğu yadsınamaz. Lakin bu evrimci paradigmanın ileri sürmüş olduğu sav -yani bir sonrakinin, bir öncekinden (yeninin-eskiden, modernin-gelenekselden) her zaman daha iyi olduğu anlayışı – bireylerin yaşamlarında çok da özümseyip mutlak bir gerçek olarak yankı bulduğunu söylemek mümkün değildir. Modern olan her zaman geleneksel olandan daha doğru veya uygun olan değildir. Bu yüzden orta yaş üstü nesil, doğadan bu kadar koparılıp kente içerisinde sınırlı sayıda ve türde yeşili barındıran parkların imarını anlamsız görüyor. Gençler ise bu yeşil alanların batıdaki ülkeler gibi onlara spor, kültürel aktivite yapma dinlenme gibi olanaklar sağlaması yönünde talepler içerisindedir.

Genel olarak, parkları kentin aynası olarak gören yerleşim sakinleri, bu gibi mekânların Konya’nın şehir imajına büyük katkı sağladığı yönünde kanaatlerini ortaya koymuştur. Parkların talep edilmesinin altında yatan nedenler arasında ise en çok şehir hayatının koşuşturmasından bir nebze de olsa uzakta kendine ait bir zaman geçirme, tembellik yapma, hayatı akışında hissetmeleri gibi durumlar ön plana çıkar. Konya halkı için parklar, inşa edildikleri şehirlerin kimliğini yansıtır, parkın içerisinde yapılan etkinliklerde o kentte yaşam süren bireyler hakkında bize bir fikir edinmemizde katkı sağlar.

6. Sonuç

Sanayileşmenin yaygınlaşması ile birlikte şehirlerin sosyal, psikolojik, bedensel ve sosyalleşme gibi ihtiyaçları karşılama adına ihtiyaç olarak çıkmış olan yeşil alanlar, parklar ve rekreatif alanlar belli bir ideoloji çerçevesinde kentsel düzenleme ve planlama ile kentin meşrutiyetini, onun

düzen çizgisini ve değer kalıplarını toplumsal etkileşimle ortaya koymak amacıyla oluşmuş mekânlardır. Çalışmada kent içerisindeki kamusal alan olan yeşil alanlar, (parklar, bahçeler), rekreatif mekânların işlevlerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Konya kenti özelinde yapılan bu çalışmada halk genel anlamda parklarda boş zamanını değerlendiren ve parkları talep eden bir görüntü çizmektedir. Parkları bu denli çok ziyaret etmelerindeki nedenler içerisinde genel anlamda; piknik yapmak, aile fertleriyle farklı ve hoş zaman geçirmek, açık, temiz, huzurlu bir atmosferde günü değerlendirmek, doğa ile iç içe bir halde haftanın yorgunluğunu, stresini atma isteği, başka insanlarla sosyal etkileşimde bulunmaktır. Tercih etme nedenleri cinsiyetler açısından ele alındığında kadınlar açısından daha çok çocuklarının doğada vakit geçirmesi ve ev içerisindeki rutinlikten kurtulmak gibi sebeplerden dolayı iken, erkekler için haftanın yoğunluğunu atmak, aile fertleriyle keyifli bir zaman geçirmek ve mangal yapmak gibi nedenleri belirtebiliriz. Parklardan memnuniyet düzeyleri genel anlamda “iyi” düzeydedir ve parkların hem niteliksel hem de niceliksel olarak yeterli olduğu görüşü hakimdir. Bedensel ve sosyalleşme gibi ihtiyaçlarını karşılama hususunda meydana çıkmış olan bu mekanlar belli ideolojik kentsel düzenleme ve planlama ile iktidarın meşrutiyetini, onun düzen çizgisini ve davranış kalıplarını eylemlerimizde gösterme üzerine dayalı oluşmuş mekanlardır.

Kısacası çalışma modern kent hayatında doğadan uzak, beton yığınları içerisinde apartmanlara sıkışmış insanların, doğaya duyduğu ihtiyaç noktasında, kentin sunmuş olduğu bu mekânsal yüzlerden ne kadar tatmin olup olmadıkları, doğayla ilişkilerini ve boş zamanlarını değerlendirmeleri noktasındaki etkinliğini ortaya koymak açısından önem taşır. Yeni kamusal rekreatif alanların kent parklarının, günümüzde çok sık bir şekilde insanlar tarafından talep görmesinin kent hayatında eksik olan ekolojik, sağlık, sosyal ve toplumsal ilişkilerdeki çözümler gibi sorunlara çözüm olarak planlanmış olan bu mekanların insanların estetik yönüne, rahatlama ve dinlenme duygularına sosyal kültürel varlık olan insanın kendini gerçekleştirmeindeki önemi vurgular.

Kaynakça

- Akın, M. H. (2012). Siyasetin mekânı kent, (Ed. Köksal Alver), *Kent sosyolojisi içinde (275-289)* Ankara: Hece Yayınları.
- Aydemir, M. A. (2011). *Sosyal sermaye: topluluk duygusu ve sosyal sermaye araştırması*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Aydemir, M. A. (2012). "Süperkent: hipergerçekliğin kent mitosu", (Ed. Köksal Alver), *Kent sosyolojisi içinde (577-590)*, Ankara: Hece Yayınları.
- Deniz, B. (2005). Kentsel kamusal mekanlar bağlamında centennial Olimpiyat parkı'nın (Atlanta, ABD) irdelenmesi, *ADÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*; 2(1), 5 – 10.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon boş zamanları değerlendirme*, 3. baskı, Ankara: Bağırğan Yayınevi.
- McKenzie, R.D, (2015). İnsan topluluklarının çalışmasında ekolojik yaklaşım, *Şehir* içinden (107-125), Çev. Pınar Karababa Kayalığıl, Ankara: Heretik Yayınları.
- Önal, F. (2014), Kamusal bir alan olarak parkları yeniden düşünmek, *Mimarist Dört Aylık Mimarlık Kültürü Dergisi*, (49), 27-33.
- Özdemir, B. Polat, A. (2014). The evaluation of user preferences: The case of urban parks in Konya, *The Journal of MacroTrends in Energy and Sustainability, Macro Journals*, 2(1).
- Park, R. ve Burgess, E. (2015). Kent ortamındaki insan davranışlarının araştırılması üzerine öneriler *Şehir* içinden, Çev. Pınar Karababa Kayalığıl, Ankara: Heretik Yayınları.
- Sennett, R. (1999). Gözün vicdanı, Çev. Süha Sertabiboğlu- Can Kurultay, 1. baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Uyanık, H. N. (2016). *Yeni kent kurgusunda rekreatif yeşil alanlar ve parklar üzerine sosyolojik bir araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, S.Ü Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sosyoloji A.B.D. Konya.

Elektronik Kaynaklar

- <https://www.selcuklu.bel.tr/projeler/detay/125/selcuklu-kanyon-parki.html>. (Erişim Tarihi: 26.08.2016)
- <https://gokonya.com/tr/olimpiyat-parki>.
- <http://www.konyaturistik.com/?place=konya-karaaslan-hadimi-parki>. (Erişim Tarihi: 12.09.2016)
- <http://www.haberler.com>. (Erişim Tarihi: 12.09.2016)
- <http://www.ensonhaber.com>. (Erişim Tarihi: 12.09.2016)

Extented Abstract

Introduction

In this research, the urban relations, the modernization of the city and the change of human relations in this process, the urban demands and the reasons for the need for these demands, the longing for the environment in the modern city image and the ecological city perception, the urban lifestyle developed with this perception and the urban arrangements suitable for this lifestyle in individuals and social life. The study was conducted to measure the perception of the new public city as a result of both literature study and in-depth interviews.

Methods

This study has tried to examine the relationship between the individual and the space, the interaction, the interaction of spaces for making use of this kind of leisure time. The method used for this is the qualitative research technique. In the interviews, the interviewees were randomly selected. Interview with 25 people in total consists of 13 female and 12 male interviewees. The interview was applied to people with different age and demographic characteristics in different places. In addition to demographic questions such as age, education status, income status, occupation and where they are from, the interview questions of the research were formed with 5 main titles and 3 sub-titles each of them, covering the main theme of the thesis. What the interviewees said during the interview was recorded and transferred. Interpretation and analysis of the research were made in the light of these interviews.

Conclusion

According to the findings of the study; It is seen that open green spaces, parks and recreational spaces play a role in balancing the relationship between human and nature that have been disrupted by urban life and improving the quality of life in urban life. Within the scope of the main problematic of the study, hypotheses were produced based on these theories by making use of the theories. The main theme of the questions asked within the scope of these hypotheses is the contribution of parks and recreation areas in the city to the ecological environment, the comfort they provide, environmental education, and the production of social and cultural relations. In this direction, the finding obtained is in cooperation with landscape architects, sociologists, educators, designers, who are experts in their work, who produce solutions in the formation and preparation of parks, as well as the relationship established with nature in the park; It has been concluded that the attempts to produce quality programs on the cultural, entertaining, educational and socializing effect of parks should be increased. Therefore, it is necessary

to prepare joint projects with the Directorate of Parks and Gardens, which is the relevant institution of the Municipality, and experts from this professional group.